Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto
30.11.2020

SM2033903
Asiaryhmä
Asianro

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asia: HE 166/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriön asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisilain (872/2011) 5 luvun 18 §:n 1 momenttia, 26 §:n 2 momenttia, 51 §:ä, 58 §:n 2 momenttia ja 61 §:n 1 momenttia, joihin lainkohtiin lisättäisiin maininta *suojelupoliisin päällystöön kuuluvasta poliisimiehestä* pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen rinnalle.

Taustalla on 1 kesäkuuta 2019 voimaan tullut siviilitiedustelua koskeva lainsäädäntökokonaisuus, missä yhteydessä suojelupoliisin esitutkintatoimivaltuudet ja pakkokeinotoimivaltuudet poistettiin. Tämän ajankohdan jälkeen suojelupoliisissa ei ole ollut palveluksessa pidättämiseen oikeutettuja poliisimiehiä.

Poliisilain 5 luvussa säädetään salaisista tiedonhankintakeinoista, joita voidaan käyttää rikosten estämiseen ja paljastamiseen. Rikoksen estämistä ja paljastamista koskevat toimivaltuudet säilyivät kuitenkin suojelupoliisilla siviilitiedustelulainsäädännön antamisen yhteydessä. Tämän johdosta poliisilain 5 lukuun tehtiin asiaa koskevat muutokset järjestelmällisesti 19 pykälään mainitsemalla *suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies* säännöksissä muussa poliisissa toimivan pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen rinnalla yllä mainittuja viittä lainkohtaa lukuun ottamatta. Poliisin ml. suojelupoliisin toimivaltuudet säilyivät ennallaan, mutta suojelupoliisi ei tällä hetkellä voi itsenäisesti suorittaa muutettavaksi esitetyissä lainkohdissa tarkoitettuja menettelyjä, koska palveluksessa ei ole "pidättämiseen oikeutettuja poliisimiehiä". *Suojelupoliisin päällystöön kuuluvalla poliisimiehellä* tarkoitetaan suojelupoliisin päällikköä, apulaispäällikköä, osastopäällikköä, ylitarkastajaa tai tarkastajaa

Nyt esitettävillä muutoksilla mahdollistetaan suojelupoliisin päällystöön kuuluvalle poliisimiehelle virkatehtävien suorittaminen kysymyksessä olevissa lainkohdissa säädetyissä tapauksissa. Kokonaisuuteen liittyvät elementit ovat, että vakavien rikosten estämisellä ja paljastamisella suojataan perus- ja ihmisoikeuksia ja toisaalta kyse on näiden rikosten torjuntaan liittyvistä tehokkuusvaateista. Siltä osin kuin menettelyt liittyvät tuomioistuimelle tehtäviin vaatimuksiin, todettakoon, että tuomioistuimella on asiassa itsenäinen ratkaisutoimivalta. Tallenteiden ja asiakirjojen tarkastamisvelvollisuudella on merkitystä kohteen oikeussuojan kannalta. Ehdotettuun sääntelyyn liittyy valtion turvallisuuden varmistaminen, hengen ja terveyden suojaaminen tai käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaaminen. Lain muutoksella palautettaisiin oikeustila sellaiseksi kuin se oli ennen 1.6.2019 poliisilain 5 luku kokonaisuutena huomioiden.

Muutosesitykset sisältyvät seuraaviin pykäliin:

18 §. Teknisestä kuuntelusta päättäminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 18 §:n 1 momenttia niin, että suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies esittäisi tuomioistuimelle vaatimuksen päätöksen tekemisestä teknisestä kuuntelusta kohdistuen rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen henkilöön.

26 §. Laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentaminen ja poisottaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 26 §:n 2 momenttia niin, että suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies tekisi tuomioistuimelle vaatimuksen päätöksen tekemisestä tekniseen tarkkailuun käytettävän laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamisesta vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan.

51 §. Tallenteiden ja asiakirjojen tarkastaminen.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 51 §:ä niin, että suojelupoliisin päällystöön kuuluvalla poliisimiehellä olisi velvollisuus tarkastaa ilman aiheetonta viivytystä salaisen tiedonhankintakeinon käytössä kertyneet tallenteet ja asiakirjat tai määrätä niille tarkastaja.

58 §. Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 58 §:n 2 momenttia niin, että suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies tekisi tuomioistuimelle vaatimuksen, että pykälän 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta tiedonhankinnan kohteelle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi tai hengen ja terveyden suojaamiseksi.

Mainittakoon, että tuomioistuin voi päättää, että ilmoitus saadaan jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi tai hengen tai terveyden suojaamiseksi.

61 §. Teleyrityksen avustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 61 §:n 1 momenttia niin, että myös suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies olisi oikeutettu saamaan käyttöönsä teleyritykseltä teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot. Voimassa olevan sääntelyn mukaan teleyritys antaa *pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen* käyttöön hallussaan olevat teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot.

Hallitusneuvos Johanna Hakala

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 30.11.2020 klo 13:00. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tiedoksi

sisäministeri Ohisalo
valtiosihteeri Parviainen
kansliapäällikkö Pimiä
erityisavustaja Kerman
erityisavustaja Laaksonen
johdon sihteerit Söderman, Landström, Alvesalo ja assistentti Pohjannoro
oikeus@intermin.fi
kansallisen turvallisuuden yksikön johtaja Knape